

RİYAZİYYATIN TƏDRİSİNİN SƏMƏRƏLİLİYİNİN ARTIRILMASINDA İNTEQRASIYA MÜHÜM AMİL KİMİ

MƏLAHƏT VƏRƏHMƏD QIZI ABDULLAYEVA

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
azeriteacher@yahoo.com

Müasir dövrdə riyaziyyatdan tədris prosesini təşkil edərkən elə üsul və vasitələrdən istifadə etmək lazım gəlir ki, qazanılan bilik və bacarıqlar digər fənlərlə kontekstdə əldə edilsin. Başqa sözlə, riyaziyyatın tədrisində fənlərarası inteqrasiyanın yaradılması zərurəti yaranmışdır. Fənlərarası inteqrasiya elə yaradılmalıdır ki, o şagirdlərin intellektual inkişafına, mücərrəd və məntiqi təfəkkür səviyyələrinin inkişafına, alqoritmik mədəniyyətin formalaşmasına kömək etsin. İndi təhsilalanlardan yalnız fənn üzrə biliklərə yiyələnmək deyil, həm də əldə edilmiş bilik və bacarıqları müxtəlif növ problemlərin həllində tətbiq etmək bacarığı tələb olunur.

Ümumtəsil məktəblərdə tətbiq olunan yeni təhsil proqramı (kurikulumu) [2] müəllimlərə şagirdlərin biliklərini genişləndirmək, onları gündəlik həyati situasiyalarda, əmək fəaliyyətlərində tətbiq etmək üçün fənlərarası əlaqələrdən geniş istifadə etmək imkanı verir. Bu gün təhsil alanlarda dünyanın vahid mənzərəsinin formalaşmasını təmin edən inteqrasiya olunmuş dərslər təşkil etmədən riyaziyyatı tədris etmək səmərəsizdir.

Hər bir müəllim dərsin səmərəli olması üçün dərstdən öncə planlaşdırma hazırlayır. Yeni təhsil proqramı üzrə hazırlanan planlaşdırmada inteqrasiya imkanlarının müəyyən edilməsi bir tələb kimi qoyulmuşdur. Fənlərarası inteqrasiyalı dərsləri iki formada hazırlamaq mümkündür: qismən inteqrasiyalı dərslər, tam inteqrasiyalı dərslər.

Riyaziyyatdan inteqrasiyalı dərslər şagirdlər üçün böyük maraq kəsb edir, onları yaradıcılığa həvəsləndirir, riyaziyyatın tətbiqi istiqamətlərini, istifadə sahələrini üzə çıxarır.

Məsələn, “96%-li turşu məhlulu ilə doldurulmuş qabdan 2,5 l götürüb, yerinə 80%-li həmin turşu məhlulundan tökdülər. Sonra bir daha 2,5 l götürüb, yenə də yerinə 80%-li turşu məhlulu tökdülər. Nəticədə qabda 89%-li turşu məhlulu qaldı. Qabın tutumunu tapın”. Belə məsələləri həll etdirməklə «Faiz»ə aid mövzuların tədrisi zamanı riyaziyyatla kimya arasında inteqrasiya yarada bilərik.

Riyaziyyat dərslərinin humanitar fənlərlə, o cümlədən ədəbiyyatla, tarixi hadisələrlə əlaqələndirilməsi də şagirdlərin ümumi dünyagörüşünün formalaşmasında mühüm rol oynayır. Məsələn, “Nisbət, tənəsüb” mövzuna aid standartların reallaşdırılması zamanı istifadə edilən məsələ: “Sizə məktub var” fləşmobunda gənclər Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə göstərdiyi misilsiz igidliyə görə Milli Qəhrəman adına layiq görülmüş Mübariz İbrahimovun ata-anasına yazdığı son məktubu vətəndaşlara payladılar. Fləşmob iştirakçıları qəhrəman əsgərin vida

məktubunu oxuyub, onun Şəhidlər xiyabanındakı qəbrini ziyarətə yollandılar. Fləşmob iştirakçılarının $\frac{2}{3}$ hissəsi 16-25 yaşlı gənclər idi. Daha 55 nəfər gənc də bu dəstəyə qoşulduqda gənclərin sayının bütün iştirakçıların sayına nisbəti 5 : 7 kimi oldu. Fləşmob iştirakçılarının neçə nəfəri gənclər oldu? [5]

Nəticə

Riyaziyyat dərslərində interqasiyanın yaradılması bir sıra üstün cəhətləri ilə nəticələnir:

- riyaziyyatın öyrənilməsi digər fənlərlə əlaqəli olarsa bu zaman şagirdlər yüksək səviyyədə sistemli biliklər əldə edər;
- şagirdlərin müstəqil tədqiqatçılıq bacarıqları formalaşar;
- şagirdlərdə düşünmə, müqayisə etmə, mühakimə yürütmə, təhlil etmə, konkretləşdirmə və ümumiləşdirmə, analiz və sintez kimi təfəkkür əməliyyatları fəallaşar;
- integrativ təlim prosesi müəllim və şagirdlər arasında əməkdaşlıq yaradar və s.
- nəticədə isə müasir təhsil standartlarına cavab verən tədris metodiki sistem yaranar.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulum). Bakı. 2006.
2. Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəbləri üçün riyaziyyat fənni üzrə təhsil proqramı (kurikulumu) (I-XI siniflər). Bakı, 2013.
3. Adıgözəlov A.S. Məktəbdə riyaziyyat təliminin nəzəri əsasları. Bakı, «ADPU», 2018, 310 s.
4. Abdullayeva M. Riyaziyyatın tədrisi metodikası-1. Bakı, «Elm və təhsil», 2020, 208 s.
5. <https://edu.gov.az/az/news-and-updates/17605-1>